

Miðvikudaginn 25. nóvember 1998.

Nr. 452/1998. **Fjallkonan ehf.**

(Ólafur Garðarsson hrl.)

gegn

Máli og menningu hf.

(Sigurmar K. Albertsson hrl.)

Kærumál. Vanreifun. Frávísunarúrskurður felldur úr gildi.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 5. nóvember 1998, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 13. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 23. október 1998, þar sem máli sóknaraðila á hendur varnaraðila var vísað frá dómi. Kæruheimild er í j-lið 1. mgr. 143. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Sóknaraðili krefst þess, að úrskurði héraðsdómara verði hrundið og varnaraðila gert að greiða sér kærumálskostnað.

Varnaraðili krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði staðfestur og sér dæmdur kærumálskostnaður.

Héraðsdómari tók kröfu varnaraðila um frávísun málsins til úrskurðar 16. september 1998 að undangengnum munnlegum málflutningi um hana. Við uppkvaðningu hins kærða úrskurðar lýstu lögmenn aðila yfir því, að þeir teldu ekki þörf á að flytja málið að nýju, sbr. 1. mgr. 115. gr. laga nr. 91/1991.

Eins og greinir í úrskurði héraðsdómara, hefur áður verið rekið annað dómsmál á milli aðila um sakarefnið, en því lauk með dómi Hæstaréttar 18. september 1997, þar sem málinu var vísað frá héraðsdómi. Varnaraðili krefst, að þessu nýja máli sóknaraðila verði einnig vísað frá dómi. Í meginatriðum reisir hann þá kröfu á því, að sóknaraðili hafi ekki bætt úr þeim annmörkum, sem leiddu til frávísunar fyrra málsins, svo og, að matsgerð frá 10. september 1997, sem sóknaraðili miðar kröfur sínar við, sé gölluð og „langt frá þeim veruleika, sem var í raun um viðskipti aðila“, eins og segir í greinargerð varnaraðila fyrir héraðsdómi.

Málið á rætur að rekja til ódagsetts samkomulags, sem málsaðilar

gerðu um prentun bóka, að ætla má í árslok 1993. Sóknaraðili telur varnaraðila hafa vanefnt þetta samkomulag og gerir kröfur í tveimur liðum af því tilefni, líkt og hann gerði í fyrra máli aðila. Í því máli voru kröfur þessar reistar á útreikningi sóknaraðila, sem nánar er lýst í fyrrnefndum dómi Hæstaréttar, og nam fjárhæð þeirra samtals 8.938.463 krónum. Við munnlegan flutning þess máls hér fyrir dómi var því lýst yfir af hálfu sóknaraðila, að hann héldi fast við upphaflegar kröfur sínar, þótt fram hafi verið lögð áðurgreind matsgerð frá 10. september 1997, en til hennar skírskotaði hann allt að einu til frekari stuðnings kröfum sínum. Í dómi Hæstaréttar 18. sama mánaðar var meðal annars vísað til þess, að annar kröfuliður sóknaraðila hefði í nánar tilteknum atriðum verið í andstöðu við meginforsendur matsgerðarinnar, sem hann benti þó á öðrum þræði til stuðnings kröfuliðnum. Þá var vísað til þess, að hinn kröfuliður sóknaraðila væri vanreifaður, en hann hefði ekki kosið að miða fjárhæð hans við matsgerðina. Í málinu nú styðst sóknaraðili við umrædda matsgerð og krefst á grundvelli hennar samtals 4.360.877 króna úr hendi varnaraðila. Með því hefur sóknaraðili að þessu leyti bætt nægilega úr þeim annmörkum, sem leiddu til frávísunar fyrra málsins, til þess að fella megí efnisdóm á það. Úr aðfinnslum varnaraðila við matsgerðina verður þá að leysa með tilliti til þess, hvort hún nægi sóknaraðila til sönnunar kröfum hans.

Í dómi Hæstaréttar 18. september 1997 var niðurstaða um frávísun málsins jafnframt reist á því, að sóknaraðili hefði hvorki leitt í ljós, að aðilar hefðu byggt á nánar tilteknum skilningi á vissum atriðum í orðalagi fyrrnefnds samkomulags þeirra né hafi hann aflað gagna um venju í því sambandi í viðskiptum um prentun bóka. Í málinu nú hafa báðir aðilar lagt fram yfirlýsingar frá nokkrum mönnum, sem fást við slík viðskipti, um skilning þeirra á viðkomandi orðalagi. Með þessu liggja orðið fyrir gögn um þetta atriði málsins, sem nægja, hvað þetta varðar, til að fella megí efnisdóm á það.

Á málinu eru að öðru leyti ekki annmarkar, sem leitt geta til þess, að því verði vísað frá dómi. Verður hinn kærði úrskurður því felldur úr gildi og lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnis-meðferðar.

Varnaraðili verður dæmdur til að greiða sóknaraðila kærumálskostnað, svo sem í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð :

Hinn kærði úrskurður er felldur úr gildi, og er lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar.

Varnaraðili, Mál og menning hf., greiði sóknaraðila, Fjallkonunni ehf., 50.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 23. október 1998.

I.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 16. september sl. að loknum munnlegum málflutningi um frávísunarkröfu stefnda, er höfðað fyrir dómþinginu af Fjallkonunni ehf., kt. 660169-0329, Óðinsgötu 4, Reykjavík, á hendur Máli og menningu hf., kt. 450570-0289, Laugavegi 18, Reykjavík, með stefnu, þingfestri 19. mars 1998.

Dómkröfur stefnanda eru þær aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða 4.360.877 krónur ásamt dráttarvöxtum, þ. m. t. vaxtavöxtum, samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum frá 30. nóvember 1994 til greiðsludags. Til vara gerir stefnandi þær kröfur, að stefndi verði dæmdur til greiðslu annarrar fjárhæðar lægri ásamt sömu dráttarvöxtum til greiðsludags. Í báðum tilvikum krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda samkvæmt fram lögðum málskostnaðarreikningi.

Stefndi gerir þær dómkröfur aðallega, að máli þessu verði vísað frá dómi, til vara, að hann verði sýknaður, og til þrautavara, að kröfur stefnanda verði stórlega lækkaðar. Þá krefst stefndi málskostnaðar sér til handa eftir mati dómsins.

Eins og að framan greinir, var mál þetta flutt um frávísunarkröfu stefnda, og er sá þáttur málsins einungis til úrlausnar hér.

II.

Málavextir eru þeir, að með samningi 30. desember 1993 milli stefnanda, sem þá hét Ísafoldarprentsmiðja hf., og stefnda keypti stefndi bókaútgáfu stefnanda að meðtöldum nánar tilgreindum réttindum í tengslum við starfsemina. Umsamið kaupverð var 40.000.000 króna. Aðilar gerðu jafnframt með sér ódagsett samkomulag samhliða þessum samningi. Þar sagði eftirfarandi:

„Ísafoldarprentsmiðja tekur að sér prentun á eftirtöldum bókum (sbr.

yfirlit, sem samið verður í byrjun janúar), sem Mál og menning hyggst frumútgefa eða endurprenta á fyrri hluta næsta árs.

Ísafoldarprentsmiðja skilar bókum af sömu gæðum og sambærilegar bækur hafa fengist frá öðrum prentsmiðjum, þ. e. pappírsgæði, prentgæði, bókband og stærð bóka.

Ávallt skal liggja fyrir samþykkt nákvæm verklýsing fyrir efni, sem notað verður við framleiðslu bókanna, s. s. pappír og bókbandsefni, upplag, brot og a. þ. h.

Endanlegt verð skal liggja fyrir, áður en hvert verkefni fer af stað. Verðið skal vera sambærilegt og MM getur fengið annars staðar í íslenskum prentsmiðjum. Þá skal og liggja fyrir, hvaða verkþætti Ísafoldarprentsmiðja annast sjálf, hvaða verkþætti undirverktakar á vegum Ísafoldar annast og hvort MM fái reikninga beint frá undirverktökum eða hvort reikningur komi frá Ísafold fyrir allt verkið. Ef MM á að annast einhverja verkþætti eftir prentun, skal það vera ljóst fyrir fram.

Greiðslur skulu vera með þriggja mánaða víxli nema bækur, sem sannanlega hefði ekki þurft að prenta fyrir en síðsumars, – þær skulu gerðar upp með víxli eða skuldabréfi með gjalddaga 25. september 1994.

Aðilar stefna á, að prenthluti þessara viðskipta verði á tímabilinu 1. 1. '94 fram til 1. 3. '94, að upphæð samtals 6.000.000 kr. eða meira.“

Stefnandi kveður þáverandi framkvæmdastjóra stefnda og stjórnarformann stefnanda, hafa rætt lauslega saman árið 1993 um kaup stefnda á bókaútgáfu stefnanda, en mikið borið í milli um verðhugmyndir. Síðla hausts hafi framkvæmdastjóri stefnda haft samband við stjórnarformann stefnanda og lýst áhuga sínum á að ganga frá kaupnum fyrir áramót vegna skattalegra forsendna. Hafi niðurstaða þeirra viðræðna orðið sú, að kaupverð skyldi vera 50.000.000 króna. Stefnandi kveðst í kjölfar þess hafa útbúið uppkast að kaupsamningi með aðilum, sem endurskoðað hafi verið nokkrum sinnum af hálfu beggja aðila. Kveðst stefnandi hafa samþykkt það munnlega, en beðið hafi verið með undirskrift samningsins, þar til ljóst væri, hvernig fara ætti með fyrirframgreidd höfundarlaun í samningnum. Síðar hefði framkvæmdastjóri stefnda lýst yfir því, að stefndi teldi sig ekki bundinn af samningnum, þar sem hann væri ekki undirritaður og hann vildi lækka kaupverðið í 40.000.000 króna.

Stefnandi kveður stjórnarformann stefnanda þá hafa haft samband við stjórnarformann stefnda, sem hafi síðan boðað til fundar með forsvarsmönnum aðila. Kveður stefnandi stjórnarformann stefnda hafa á þeim fundi sett fram þá tillögu að lausn málsins, að stefnandi tæki að sér hluta þeirra prentverka, sem stefndi þyrfti að láta prenta fyrir sig. Kveðst stefn-

andi hafa verið búinn að selja prentsmiðju sína Frjálsri fjölmiðlun og afhending átt að fara fram 1. mars 1994. Stefnandi telur, þar sem búið hafi verið að selja tæki og búnað prentsmiðjunnar, að stefnendur hafi ekki þurft að búast við afskriftum eða vélaafnotum inn í rekstrarkostnað, og því hafi allt bent til, að framlegð yrði mjög góð vegna fyrirhugaðs verkefnis.

Stefnandi kveður samninginn um prentunina hafa verið forsendu þess, að aðilar hafi náð saman.

Stefndi mótmælir því, að yfirlýsing um prentverk hafi orðið til sem liður í kaupum stefnda á bókaútgáfu stefnanda. Þá mótmælir stefndi því, að þáttur stjórnarformanns stefnda í fyrrgreindum samningi hafi verið með þeim hætti, sem stefnandi lýsir.

III.

Stefnandi kveðst reisa kröfur sínar á samningi aðila, sem gerður var samhliða kaupsamningi 30. desember 1993 og matsgerð, dagsettri 10. september 1997.

Samningur aðila frá 30. desember 1993 kveði á um, að stefnandi taki að sér prentun bóka, þar sem prenthlutinn nemi tiltekinni lágmarksfjárhæð, og skili af sér bókum af sömu gæðum og sambærilegar bækur, sem stefndi hafi áður fengið frá öðrum prentsmiðjum, þ. e., hvað varði pappírsgæði, prentgæði, bókband og stærð bóka.

Prentsamningurinn hafi verið forsenda þess, að forsvarsmenn stefnanda hafi samþykkt tilboð stefnda í bókaútgáfu stefnanda, enda hafi tilboðið lækkað úr 50 milljónum í 40 milljónir. Prentsamningnum hafi verið ætlað að bæta stefnanda upp þann mun, a. m. k. að hluta. Í lok samningsins sé tekið fram, að: „prenthluti þessara viðskipta“, sem tryggja hafi átt stefnanda, nemi samtals sex milljónum eða meira. Samkvæmt þessu skýra orðalagi hafi prenthlutinn einungis verið hluti viðskipta aðila, enda sé í samningnum talað um fleiri þætti, sem komi við sögu við vinnslu bóka, sbr. 4. mgr. samningsins, þar sem segi, að ávallt skuli liggja fyrir verklýsing fyrir efni, sem notað verði við framleiðslu bókanna, s. s. pappír og bókbandsefni, upplag og a. þ. h. Þá sé í 5. mgr. samningsins kveðið á um það, að liggja skuli fyrir, hvaða verkþætti stefnandi annist sjálfur og hvaða verkþætti undirverktakar annist. Greinilegt sé því, að samningurinn feli í sér meira en prentþáttinn einan. Sá þáttur hafi hins vegar verið sérstaklega tekinn út og verðlagður. Þeir þættir, sem óhjákvæmilega fylgi prentuninni, séu t. d. kostnaður við setningar-, umbrots- og filmuvinnu, plötugerð, pappír og bókband. Stefnandi telur því, að báðir aðilar hafi gert sér eða mátt gera sér grein fyrir því, að samningi um beina prentun fylgi að jafnaði aðrir þættir, eins og þeir, sem raktir hafi verið í samningi aðila.

Lögmaður stefnanda óskaði eftir því við Þórarin Gunnarsson, skrifstofustjóra Samtaka iðnaðarins, Sæmund Árnason og Kristján Inga Einarsson, framkvæmdastjóra prentsmiðjunnar Leturprents, að þeir upplýstu um skilning sinn á orðinu prenthluti í síðustu málsgrein samningsins. Telur stefnandi skýringar þeirra vera fyrrgreindu til stuðnings, en í bréfi Þórarins Gunnarssonar, skrifstofustjóra Samtaka iðnaðarins, dags. 21. október 1997, telji hann eðlilegt að draga þá ályktun af samningnum, að orðið prenthluti vísi einungis til prentunar bókanna og að samið sé um verð fyrir prentunina. Sæmundur Árnason telji, að átt sé við prentunina sjálfa, þ. e. að renna pappírnum í gegnum prentvél. Þá telji framkvæmdastjóri prentsmiðjunnar Leturprents orðið prenthluti vísa til þess, sem fram fari í prentvél, þ. e. a. s. innsetningar í prentvélinu og stillingar ásamt rennsli í gegnum hana, stundum kallað „rönn“, en eigi ekki við t. d. setningu, filmuvinnu, pappír eða bókband.

Framlegð stefnanda út úr prentþætti samningsins og öðrum þáttum hafi verið ætlað að koma í stað 10 milljóna króna lækkunar á tilboði stefnda úr 50.000.000 króna í 40.000.000 króna. Stefnandi hafi í fyrstu ekki viljað ganga að síðara tilboðinu, og þess vegna hafi tillaga um lágmarksprentun ásamt þeim þáttum, sem prentuninni óhjákvæmilega fylgja, komið frá stefnda.

Stefnandi vísar til matsgerðar dómkvaddra matsmanna frá 10. september 1997 um tölulegar forsendur kröfugerðar sinnar. Kveðst hann hafa orðið fyrir mun meira tjóni, eins og fram komi í dómkröfum sínum, er mál þetta hófst fyrst. Þá kveðst hann telja, að mun lengri tíma hafi verið varið til prentunar en matsmenn miði við og því ekki þurft að vinna eins mikið á vöktum og gert sé ráð fyrir í mati, og kostnaður ekki orðið eins mikill og matsmenn telji, en hagnaður meiri. Þá hafi matsmenn lýst yfir, að þeir hafi verið varkárir í útreikningum sínum og tekjuliðir því verið í lægri kantinum, en kostnaðarliðir frekar í hærra lagi. Þá kveðst stefnandi hafa getað frestað flutningi búnaðar stefnanda um nokkrar vikur til viðbótar, ef þörf hefði verið, eins og fram komi hjá kaupanda búnaðarins, Sveini R. Eyjólfssyni. Samkvæmt því sýni tölur í matsgerð lágmarkstjón stefnanda vegna vanefnda stefnda á samningnum.

Stefnandi bendir og á, að matsmenn miði við, að útseld klukkustund Roland-vélar hafi verið 3.540 krónur, sem sé nokkuð lágt metið, en í samræmi við tilboð stefnanda í einstök verk fyrir stefnda. Bendir stefnandi á, að samkvæmt bréfi frá Leturprenti, dags. 13. mars 1998, hafi útseldur tími á hliðstæðri vél í þeirra eigu verið 4.000 krónur í ársbyrjun 1994. Einnig komi fram í bréfi Sverris Davíðs Haukssonar hjá Prentsmiðjunni Grafík hf., að

prentvél með álíka stóran prentflöt og Roland Prava hafi verið seld á 3.500–4.500 krónur á klukkustund.

Þá mótmælir stefnandi fullyrðingu stefnda, sem fram komi í greinargerð hans, að öll verk, er stefnanda hafi verið falin, hafi tafist eða verið stórlega ábótavant. Sé það skýringin á því, hvers vegna samningurinn um prentun hafi ekki verið efndur. Telur stefnandi, að fyrir utan mistök við prentun á bókinni um Keith Richards, sem bætt hafi verið úr þegar í stað, hafi stefndu ekki kvartað á verktímanum. Ef þeir hafi talið, að verk stefnanda hafi verið gallað, hafi þeir sýnt af sér mikið tómlæti með því að kvarta ekki við stefnanda. Öll bréfasamskipti, frá því að samningurinn hafi verið gerður 30. desember 1993 og þar til framkvæmdastjóri stefnda hafi svarað bréfi lögmanns stefnanda í janúar 1995, séu frá stefnanda til stefnda, þar sem stefnandi sé sífellt að inna stefnda eftir efndum samningsins og vekja athygli hans á, að tíminn sé á þrotum.

Um lagarök vísar stefnandi til meginreglna íslensks samningaréttar og laga nr. 91/1991, einkum IX. kafla.

Kröfu um dráttarvexti og vaxtavexti reisir stefnandi á III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987.

Kröfu um málskostnað styður stefnandi við 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Stefndi miðar frávísunarkröfu sína við e-lið 80. gr. laga nr. 91/1991, sbr. 100. gr. svo og 116. gr. s. 1. Málið hafi gengið til dóms í Héraðsdómi Reykjavíkur, en síðan sætt frávísun, sbr. dóm Hæstaréttar Íslands. Þrátt fyrir það að kröfugerð hafi nú verið lækkuð og löguð að niðurstöðu mats, sé matið sjálft svo gallað og langt frá viðskiptum aðila, að vísa verði málinu frá dómi. Þá hafi ekki verið bætt úr þeim atriðum, sem nefnd séu í forsendum Hæstaréttar fyrir frávísun málsins og þau óbreytt borin fram í kröfugerð og málsástæðum stefnanda.

Krafa stefnanda um missi hagnaðar vegna yfirlýsingar um prenthluta sé samkvæmt mati. Matsmenn komist þar að niðurstöðum eftir útreikninga og forsendur, sem stefnandi gefi þeim, sbr. beiðni. Í upphafi beiðninnar sé beiðið um mat á „líklega framlegð prentþáttarins eingöngu“ og svo á „framlegð annarra þátta, er gjarnan falli til við prentun“. Síðar í matsbeiðni sé svo að vísu beiðið um „líklegar nettótekjur“ og væntanlega þá um annað hugtak að ræða. Í beiðninni sé haldið fram skilningi stefnanda á orðinu prenthluti og miðað við þrengstu merkingu þess orðs og þann skilning, sem henti stefnanda best. Í annan stað sé staðhæft, að í þessum skilningi hafi stefnandi prentað í þágu stefnda fyrir 1.110.250 krónur af alls 6.000.000 krónum, en hvergi í gögnum málsins sé að finna gögn um, hvernig þessi

fjárhæð sé reiknuð. Þá séu lagðir fram með matsbeiðni verkseðlar, sem stefnandi hafi útbúið fyrir sjálfan sig, og útreikningar Árna Tómassonar, löggilts endurskoðanda, sem séu gerðir að fyrirmælum og forskrift forsvarsmanns stefnanda. Bæði þessi skjöl taki matsmenn góð og gild í niðurstöðu mats síns.

Matsmenn hafi ákveðið að vinna með þessum hætti, þrátt fyrir það að þeir hafi fengið í hendur skjal, þar sem rakin séu í fimm liðum ýmis atriði, sem taka þurfi tillit til í væntanlegri matsgerð. Þá virðist matsmenn ekki hafa fengið í hendur öll skjöl frá stefnanda, sem taka hafi þurft tillit til við gerð matsins, en stefnandi hafi átt að koma öllum gögnum vegna fyrra mats til matsmanna hins síðara mats, og kunni þetta að hafa ráðið miklu um niðurstöður þeirra. Séu skjöl málsins skoðuð, komi í ljós, að stefnandi hafi prentað níu tilgreindar bækur og bókahluta fyrir stefnda og geri stefnanda reikning fyrir samtals 2.747.974 krónum vegna þess. Séu tölur þessar sundurgreindar, komi í ljós, að samanlagðar greiðslur til handa stefnanda séu 309.543 krónur af samtals 2.151.160 krónum, en mismunurinn gengið til pappírs og bókbandskostnaðar. Samkvæmt þessu hafi stefnandi haft fyrir vinnu sína tæp 15% af heildarfjárhæð. Stefndi kveður stefnanda hafa þurft að bera ýmsan aukakostnað vegna vinnu við bókina Íslenska flóru, en stefndi kveðst ekki hafa nákvæmar upplýsingar um, hvernig því hafi reitt af. Af þessu megi ljóst vera, að matsmenn hafi ekki haft að leiðarljósi raunveruleg viðskipti aðila, heldur búið til einhvers konar „ídealt prentverk“, eins og stefndi kys að kalla það, en svari ekki spurningum um raunverulegt tjón stefnanda, sem sé jafnósannað og áður.

Þá séu stefnukröfur miðaðar við þrengsta skilning á orðinu prenthluti, og taki matsmenn mið af þeim skilningi í niðurstöðum sínum. Forsvarsmaður stefnda hafi annan skilning á hugtakinu prenthluti, þ. e., að með prentun bóka sé átt við allt, þar til bók er fullbúin, en þó hugsanlegt að undanskilja bókbandshluta prentunar.

Þá beri að líta til þess, ef skilningur forsvarsmanna stefnanda sé látinn ráða, að það tákni, að stefndi hafi ætlað stefnanda allt að þriðjungi allrar bókaútgáfu sinnar það árið, en stefndi hafi látið fullgera bækur fyrir u. þ. b. 100.000.000 króna og 6.000.000 króna í þrengsta skilningi og í sundurgreiningu í verkhluta geri u. þ. b. 30.000.000 kr. í fullbúnum bókum. Sé auðvitað fjarri öllu lagi, að sú hafi verið ætlunin, og sýni það, svo að ekki verði um villst, að skilningur forsvarsmanna stefnda, sem fram komi í skjölum málsins, sé sá skilningur, sem eigi að ráða í málinu.

Í skjölum málsins komi fram skilningur ýmissa á hugtakinu prentun. Framkvæmdastjóri stærstu prentsmiðju landsins lýsi þeim skilningi sínum á

hugtakinu, að það nái yfir alla þætti bókagerðar. Fram komi hjá honum, að orðið prenthluti hafi ekki verið notað í þessum viðskiptum, en þó ætti pappírskostnaður að falla þarna undir. Í sama streng taki framkvæmdastjóri Prenthönnunar hf. og fyrrum framkvæmdastjóri prentsmiðjunnar Korpúsar hf., en hann vilji þó nota orðið prentvinnsla sem samheiti um alla þætti bókagerðar. Prentsmiðjustjórar Litrófs hf., Svansprents hf. og Grafíkur hf. skilji orðið prenthluti þannig, að það eigi við alla þætti bókagerðar fram að bókbandi. Stefndi heldur því fram, að ekki hafi það verið í ljós leitt, sem Hæstiréttur biðji um í dómi sínum, við hvaða skilning orðalagsins hafi verið miðað af hálfu beggja aðila við gerð samkomulags þeirra, né hafi stefnandi aflað gagna um venju á þessu sviði viðskipta eða hliðstæðu í öðrum samningum til stuðnings staðhæfingu sinni um þetta efni.

Samkvæmt öllu framansögðu sé því ætlað tjón stefnanda ósannað og þær forsendur, sem kröfugerð hans sé reist á, þ. e. þær forsendur, sem hann hafi gefið matsmönnum um tekjur sínar af prentun fyrir stefnanda miðað við eigin skilning sinn á orðinu prenthluti, standist ekki dóm Hæstaréttar Íslands frá 19. september 1997. Málsmeðferðin sé því í beinni andstöðu við 116. gr. laga nr. 91/1991.

Stefndi heldur og því fram, að vísa beri frá dómi kröfum stefnanda um bætur vegna framlegðarmissis annarra þátta. Kröfur stefnanda séu reistar á niðurstöðum matsgerðar. Í dómi Hæstaréttar Íslands frá 18. september 1997 segi svo: „Gagnáfrýjandi hefur ekki leitast við að skýra frekar en hér segir, hvernig fjárhæð þessa kröfuliðar er fundin, hvorki í héraðsdómsstefnu né öðrum gögnum. Skilja verður málflutning gagnáfrýjanda fyrir Hæstarétti svo, að hann kjósi að miða ekki fjárhæð þessa liðar kröfugerðar sinnar við fyrrgreinda niðurstöðu um þetta efni í matsgerð 10. september 1997, en til þess er einnig að líta, að sú niðurstaða er reist á forsendum um algenga skiptingu kostnaðar í einstaka þætti og um framlegð af tilboðsverkum, sem virðast ekki vera í neinu samræmi við fyrirbyggjandi gögn um verk gagnáfrýjanda í þágu aðaláfrýjanda í skjóli umrædds samkomulags þeirra. Þegar að þessu gættu er ófært að leggja efnisdóm á þennan kröfulið gagnáfrýjanda.“ Stefndi kveður Hæstarétt vera að vísa til skjala, er geymi yfirlýsingar allra þeirra fyrirtækja, sem stefnandi hafi ákveðið að eiga viðskipti við vegna svonefndra „annarra þátta“, sem fallið hafi til vegna viðskipta hans við stefnda. Af þessum skjölum verði ráðið, að stefnandi hafi ekki getað vænst neinna umboðslauna hjá öðrum né þóknunar í einhverri mynd. Samkvæmt 116. gr. laga nr. 91/1991 beri því að vísa þessum hluta kröfugerðar stefnanda frá dómi, sbr. og 4. tl. 100. gr. laga nr. 91/1991.

Stefnandi krafðist þess, að frávísunarkröfu stefnda yrði hrundið og sér

dæmdur málskostnaður í þessum þætti málsins. Hann heldur því og fram, að hann hafi aflað gagna eftir dóm Hæstaréttar og bætt úr því, sem Hæstiréttur geri athugasemdir við í dómi sínum.

IV.

Mál vegna sömu viðskipta aðila var dæmt í Héraðsdómi Reykjavíkur 23. júlí 1996, þar sem stefndi var dæmdur til þess að greiða stefnanda 3.000.000 króna vegna missis hagnaðar vegna prentunar. Stefndi áfrýjaði málinu til Hæstaréttar Íslands, og stefnandi gagnáfrýjaði. Þá voru dómkvaddir matsmenn í nóvember 1996, þar sem óskað var eftir, að matsmenn mætu í fyrsta lagi líklegar nettótekjur stefnanda af samningi aðila, ef prentað hefði verið fyrir a. m. k. 6 milljónir króna, og í öðru lagi, hverjar hefðu orðið líklegar nettótekjur stefnanda af samningi aðila vegna annarra þátta en prentunar. Stefndi óskaði eftir nýju mati 21. júlí 1997, þar sem hann taldi matsmenn ekki hafa metið það, sem þeim var ætlað. Matsmenn skiluðu mati sínu 10. september 1997. Málið var síðan flutt í Hæstarétti og með dómi Hæstaréttar 18. september var málinu vísað frá héraðsdómi.

Í dómi Hæstaréttar í málinu nr. 322/1996 um ágreiningsefnið segir svo m. a., að stefnandi byggi kröfur sínar á þeim skilningi sínum, að með orðalaginu „prenthluti þessara viðskipta“ hafi átt að nema 6.000.000 krónum, hafi eingöngu verið átt við kostnað af prentuninni sem slíkri, en ekki aðra liði í heildarkostnaði af frágangi bóka í hendur stefnda. Stefndi hafi hins vegar hvorki leitt í ljós, að byggt hafi verið á þessum skilningi orðalagsins af hálfu beggja aðila við gerð samkomulags þeirra, né hafi hann aflað gagna um venju á þessu sviði viðskipta eða hliðstæðu í öðrum samningum til stuðnings staðhæfingu sinni um þetta efni. Í máli því, sem hér er til úrlausnar, hefur stefnandi lagt fram bréf frá ýmsum aðilum, sem áður hafa verið rakin, þar sem þeir túlka fyrir stefnanda að hans beiðni fyrrgreint orðalag samkomulagsins. Verður ekki talið, að þau bréf séu til þess fallin að sýna fram á, hver venja sé í hliðstæðum viðskiptum eða hvaða skilning aðilar lögðu í orðalag þetta við samningsgerðina, eins og m. a. var talið nauðsynlegt í fyrrgreindum dómi Hæstaréttar, til þess að efnisdómur yrði lagður á kröfur stefnanda. Þá reisir stefnandi kröfu sína á því, að útseld vinna á prentvél af gerðinni Roland hafi á umræddum tíma verið 3.540 krónur, og Hæstiréttur talið í fyrrgreindum dómi sínum vera í andstöðu við meginforsendur matsgerðar.

Stefndi reisir kröfu sína vegna missis framlegðar af öðrum verkþáttum á fyrrgreindri matsgerð. Í fyrrgreindum dómi Hæstaréttar segir svo: „Skilja verður málflutning gagnáfrýjanda fyrir Hæstarétti svo, að hann kjósi að miða ekki fjárhæð þessa liðar kröfugerðar sinnar við fyrrgreinda niður-

stöðu um þetta efni í matsgerð 10. september 1997, en til þess er einnig að líta, að sú niðurstaða er reist á forsendum um algenga skiptingu kostnaðar í einstaka þætti og um framlegð af tilboðsverkum, sem virðast ekki vera í neinu samræmi við fyrirbyggjandi gögn um verk gagnáfrýjanda í þágu aðaláfrýjanda í skjóli umrædds samkomulags þeirra. Þegar að þessu gættu er ófært að leggja efnisdóm á þennan kröfulið gagnáfrýjanda.“

Enda þótt stefnandi miði nú dómröfur sínar við fyrrgreinda matsgerð, verður að telja með vísan til alls þess, sem að framan er rakið, að stefnandi hafi ekki með málatilbúnaði sínum nú bætt þannig úr þeim annmörkum, sem bent var á með dómi Hæstaréttar í málinu nr. 322/1996, sem fjallaði um sama ágreiningsefni, og vísað var frá héraði með framangreindum dómi, að unnt sé að leggja á málið efnisdóm. Með vísan til ofanritaðs ber því að fallast á kröfu stefnda um frávísun málsins frá héraði.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að úrskurða stefnanda til þess að greiða stefnda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn 100.000 krónur.

Hervör Þorvaldsdóttir héraðsdómari kvað upp úrskurð þennan, en upp-kvaðning hans hefur dregist nokkuð vegna embættisanna dómarans.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Máli þessu er vísað frá dómi.

Stefnandi, Fjallkonan ehf., greiði stefnda, Máli og menningu hf., 100.000 krónur í málskostnað.
